

УДК 351

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.3-2.22>**О. М. Колодій**аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Сучасні умови глобального світового середовища, в якому перебуває Україна, висуває перед нею цілу низку проблем та завдань, що потребують вирішення найближчим часом. Одним із напрямів державного та регіонального управління є децентралізація влади та формування нового формату балансу відносин між центральними органами управління держави та новоутвореними органами територіального управління. Враховуючи позитивний світовий досвід децентралізованого управління на державному та регіональному рівнях, необхідно зазначити низку об'єктивних та суб'єктивних проблем, які виникають під час перехідного періоду. Дослідження стану процесу децентралізації в Україні показує, що частину цих проблем оминули увагою сучасний політикум та органи державного управління. Серед пріоритетів державної регіональної політики ключовими є: стимулювання та підтримка місцевих ініціатив щодо ефективного використання внутрішнього потенціалу регіонів; зменшення територіальної диференціації за індексом регіонального людського розвитку; формування конкурентоспроможності регіонів; стимулювання міжрегіональної інтеграції та запровадження дієвих інструментів для її державної підтримки; визначення проблемних територій у регіонах та реалізація державних заходів щодо вирішення проблем; створення ефективної системи охорони навколишнього природного середовища шляхом врахування екологічної складової частини у стратегіях регіонального розвитку; створення ефективних механізмів представництва інтересів регіонів на загальнонаціональному рівні і територіальних громад – на регіональному рівні; формування з урахуванням документів Ради Європи та Європейського Союзу нормативно-правової бази, необхідної для реалізації державної регіональної політики, поліпшення матеріального, фінансового, інформаційного, кадрового та іншого ресурсного забезпечення розвитку регіонів, сприяння здійсненню повноважень органами місцевого самоврядування.

У вказаній статті визначено нові підходи до формування цілей, пріоритетів та механізмів реалізації державної регіональної політики й регіонального управління, які б відповідали задекларованому прагненню України інтегруватися до Європейського Союзу. Окреслено сучасні проблеми взаємодії центральних органів державної виконавчої влади, місцевих (на рівні регіонів) органів державної виконавчої влади та органів регіонального самоврядування в контексті реалізації регіональної політики в Україні.

Ключові слова: реформування, органи місцевого самоврядування, органи державної влади, адміністративна реформа, розподіл повноважень, деконцентрація повноважень.

Постановка проблеми. На сучасному етапі державотворення України регіональний розвиток є пріоритетом державної політики. У країні є розуміння того, що сталий розвиток регіонів є запорукою розвитку держави загалом. У контексті європейської інтеграції України це питання набуває особливого значення, оскільки регіональний розвиток, удосконалення політики зміцнення потенціалу регіонів є найважливішою складовою частиною

діяльності Європейського Союзу та інших європейських інституцій. Разом із тим в Україні є певна проблематика в досліджуваному питанні, а саме наявність істотних розбіжностей щодо оцінки місцевого самоврядування та його ролі в механізмі управління державними справами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема якісної та ефективної державної регіональної політики є предметом дослідження таких відомих вітчизняних науковців, як З.С. Варналії, М.І. Долішній, Т.В. Голікова,

В.Ю. Керецман, С.А. Мельник, Д.М. Стеченко, О.Г. Топчієв та ін. Серед зарубіжних, зокрема, російських дослідників, варто зазначити праці Ю. Гладкого та А. Чистобаєва «Основи регіональної політики», Ф.Д. Кожуріна «Удосконалення регіонального управління» [1; 2; 3; 4; 7].

Мета статті. З огляду на зазначене вище, метою статті є визначення нових підходів до формування цілей, пріоритетів та механізмів реалізації державної регіональної політики й регіонального розвитку, що відповідали б задекларованому прагненню України інтегруватися до Європейського Союзу, окреслення сучасних проблем взаємодії центральних органів державної виконавчої влади, місцевих (на рівні регіонів) органів державної виконавчої влади та органів регіонального самоврядування в контексті реалізації регіональної політики в Україні.

Виклад основного матеріалу. Питанням регіональної політики держави та регіонів присвячується багато праць вітчизняних і зарубіжних науковців. На нашу думку, заслуговує на увагу монографія «Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети», підготовлена колективом авторів Національного інституту стратегічних досліджень. У вказаній статті розглядаються такі найважливіші складники регіональної політики, як інституційне забезпечення, механізми державного регулювання територіального розвитку, формування та вдосконалення національної системи управління територіями, співвідношення централізації та децентралізації в управлінні територіальним розвитком, економічний розвиток регіонів, розвиток місцевого самоврядування тощо.

Україна започатковує державну регіональну політику, засновану на європейських цінностях, засадах демократії та національної єдності, орієнтовану на підвищення економічних та соціальних стандартів життя для кожного громадянина. Регіональна політика визначається як «сфера діяльності з управління економічним, соціальним, екологічним і політичним розвитком країни в регіональному аспекті відповідно до заздалегідь розробленої програми. Метою регіональної

політики є створення умов для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів, поглиблення процесів ринкової трансформації, підвищення рівня життя населення, забезпечення гарантованих державою соціальних стандартів для кожного її громадянина». На нашу думку, основними стратегічними пріоритетами регіональної політики України на сучасному етапі є:

- досягнення загальнонаціональної єдності та суспільного порозуміння в соціогуманітарному та суспільно-політичному середовищі регіонів України;

- пошук оптимальної моделі розподілу функцій і повноважень на різних рівнях влади;

- зміцнення матеріально-фінансових основ місцевого самоврядування та посилення соціального виміру бюджетної політики на місцевому рівні;

- становлення інноваційно-інвестиційної моделі розвитку як основи конкурентоспроможності регіонів;

- модернізація виробничої та соціальної інфраструктури регіонів;

- використання нових, більш ефективних форм міжрегіональної внутрішньої та зовнішньої взаємодії [2].

Глибинні зміни моделі розвитку світової економіки з кінця 80-х рр. ХХ ст. пов'язані з поширенням глобалізації, проривними технологічними зрушеннями та поступовим утвердженням засад сталого мережевого розвитку, відбилися і на рушіях регіональних економік. Традиційні економіко-географічні чинники конкурентоспроможності територій (природні, трудові та енергетичні ресурси, нагромаджений капітал тощо) дедалі відчутніше втрачають вирішальну роль для якості просторового розвитку. Утворилася видимість «екстериторіальності» локальних економічних спільнот, за якої належність території до національних господарських комплексів стає набагато менш значущою, ніж її залучення до глобальних ланцюгів створення вартості. У рамках стандартного уявлення про регіональну природу дисбалансів розвитку територій національні уряди намагались долати фрагментацію економічного простору за допомогою політики регіонального вирівнювання. Вона

зближувала базові характеристики якості життя регіональних спільнот, проте не знімала проблем протистояння (у тому числі й політичного) регіонів-«лідерів» та регіонів-«аутсайдерів». Нині різні швидкості розвитку регіонів та збереження невирішених структурних суперечностей стали однією з основних підвалин політичних змін у розвиненому світі по обидва боки Атлантики. Вони вже змінили і продовжуватимуть змінювати «ландшафт» європейського простору й устрій усієї глобальної спільноти. Відповіддю на зростаючу неефективність політики штучного «вирівнювання результатів» у процесі збільшення «різниці потенціалів» територій стало посилення ролі «м'яких» конкурентних переваг. Регіональна політика розвинених країн переорієнтувалась на створення сприятливих умов для залучення та ефективного використання в регіональній економіці сучасних ресурсів, технологій і управлінських моделей. Тому на початку XXI ст. на зміну традиційному патерналістському підходу до реалізації регіональної політики на засадах вертикально побудованих інструментів вирівнювання приходить новий потенціал протистояння «лідерів» та «аутсайдерів», змінюється на потенціал синергії міжрегіональної співпраці, яка формується на основі досягнення ефективності використання регіональних ресурсів розвитку. Через посилення спроможності регіональних спільнот ефективно вирішувати проблеми просторового розвитку відповідно до викликів сучасного національного та глобального середовища досягається інклюзивність (здіяність у формуванні та отриманні результату усіх членів спільноти) розвитку регіонів. Своєю чергою, це посилює згуртованість локальної спільноти та формує спільні інтереси регіону. У нових економічних умовах перетворення проблем регіонального розвитку на можливості на основі мобілізації регіонального потенціалу стає основою формування конкурентних переваг регіону у глобальній економіці, соціально-економічного зближення регіонального розвитку та створення можливостей розвитку регіону у майбутньому. В Україні надмірна диференціація регіонів за ключовими показниками економічного

та соціального розвитку зумовлювала стабільно високу увагу до проблем регіонального розвитку. У 2001 р. було ухвалено Концепцію державної регіональної політики, у 2006 р. – Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2015 р., яка декларувала спрямованість державної регіональної політики на створення умов для підвищення конкурентоспроможності регіонів як основи їх динамічного розвитку та усунення значних міжрегіональних диспропорцій. У післякризовий період 2010-2011 рр. також робилися спроби зміцнити інституційний фундамент державної регіональної політики шляхом формування як централізованих, так і регіональних інститутів стратегування. На першому етапі це відіграло позитивну роль у посиленні суб'єктності регіонів у регіональній політиці та зміщенні «центрів зростання» на місцевий рівень. Проте в подальшому через нарощування адміністративної централізації та побудову корупційних вертикалей влади відбулися посилення «ручного керування» та обмеження повноважень органів місцевого самоврядування. Культивувалось поширення патерналістських орієнтацій місцевої влади. Блокування реальних структурних змін вело до відтворення депресивності економіки низки регіонів та загострювало міжрегіональні диспропорції. Об'єктивно зумовлене логікою економічних та суспільних процесів посилення дієздатності регіональних спільнот суперечило зміцненню адміністративного централізму відносин «Центр – регіони», що сформувало підґрунтя для глибокого соціального конфлікту [4].

На сучасному етапі Україна відчуває гостру потребу у виробленні якісної стратегії регіонального розвитку, здатної мобілізувати децентралізовані ресурси регіонального розвитку. Динамічне зростання і синергія використання регіональних потенціалів можливі лише на основі міжрегіональної співпраці. Це створює виклики щодо побудови нової моделі регіональної політики, провідним орієнтиром якої виступатиме консолідація локальних дій у сфері регіонального розвитку навколо реалізації загальнонаціональних пріоритетів. Відбувається дієздатності територіальних громад

може виступити в ролі чинника реінтеграції країни, проте лише за умови подолання фрагментарності підходів, рішень та часткових реформаторських ініціатив. Проблеми, з якими стикається регіональна політика в Україні, не є унікальними чи зумовленими виключно внутрішніми кризовими явищами. Такі проблеми насправді мають глобальний вимір, і саме вони мотивували формування нових моделей регіональної політики й місцевого розвитку на прагматичних засадах. Прагматичних підходів до побудови нової регіональної політики нині потребує й Україна – у процесі власного суспільного та економічного оновлення. У цьому контексті представлене у цій статті дослідження продовжує та розвиває пріоритети розвитку, визначені розробленою Політикою економічного прагматизму. Прагматизація регіональної політики, на противагу її традиційній політизації, передбачає чітке розуміння того, як співвідносяться місцеві, регіональні і національні інтереси, які цілі стоять перед управлінською елітою, яким економічним потенціалом володіє та чи інша локальна спільнота і які кроки необхідні для забезпечення сталого розвитку громади. Нова регіональна політика для нової України має бути симбіозом європейських підходів та власної стратегії, адекватної викликам сучасності. У ній раціонально співвідносяться повноваження громад із наявними і потенційними ресурсами, а механізми державної підтримки мають стимулюючий вплив. Цілісність, згуртованість та інклюзивність мають стати основоположними принципами розвитку, співіснування і співпраці громад, регіонів і держави. Під дією зазначених чинників склався специфічний регіональний економічний «ландшафт», який визначає особливості економічного розвитку регіонів на сучасному етапі. Регіони демонструють різноспрямовані тенденції економічного розвитку. За однакових внутрішніх умов і зовнішньої кон'юнктури динаміка основних показників більшості регіонів має не лише різну інтенсивність, але й різний тренд.

Посилюються виклики щодо визначення економічної спеціалізації регіонів. Поступово зменшується роль індустріально-аграрних регіонів на користь пере-

важно аграрних та переважно індустріальних. У центрі України сформувався кластер регіонів (Черкаська, Полтавська, Кіровоградська області), які поступаються більш спеціалізованим регіонам за темпами і за якістю розвитку. Це найперше відображається у стагнації ринку праці і найвищих рівнях зареєстрованого безробіття. Таким чином, рушіями розвитку регіонів України в короткостроковому періоді стали: транзит, транскордонна торгівля, сировинний експорт і традиційні галузі за рахунок ефекту масштабу. Враховуючи різну структуру економіки регіонів і різні пріоритети в зовнішній співпраці, не можна вважати, що відновлення економічного зростання за підсумками 2017 р. набуло ознак тенденції для всіх регіонів. Скоріше, ознаки відновлення економіки в національному масштабі стали сумою регіональних темпів розвитку. Відчутно простежується прагнення регіонів до «самодостатності», проте ця мета досягається шляхом більшої закритості і посилення конкуренції між регіонами. У таких умовах нагальною є потреба у виробленні інструментарію для відновлення мультиплікативного ефекту від співпраці і кооперації всередині країни.

Значна диспропорційність у рівнях розвитку регіонів України засвідчує неінклюзивність наявної моделі національної економіки. Надмірно високі рівні диференціації середньодушових показників розподілу матеріального капіталу (інвестицій) та валового випуску поєднуються з вельми помірною диференціацією рівнів доходів, що є показником значного розриву між економічною результативністю регіонів та якістю життя регіональних громад. Вкрай висока частка м. Києва за кожним із показників відображує надмірний рівень централізації економіки. Висока регіональна диспропорційність логічно призводить до порушення єдиного інтегрованого економічного простору України. Обмеженість та нерівномірність розподілу ресурсів для регіонального розвитку є підґрунтям збереження високого рівня фіскальної централізації, основною ознакою якої є дотаційність більшості місцевих бюджетів. Практична реалізація Україною кроків щодо європейської інтеграції,

насамперед, підписання Угоди про асоціацію України та ЄС стали підґрунтям активізації торговельно-економічної співпраці з країнами ЄС та посилення входження у «сферу тяжіння» європейської економіки. Водночас прийняття європейського вибору України спричинило комплексні агресивні дії з боку Російської Федерації, початок яких позначився витісненням українських компаній із російських ринків, нарощуванням торговельних обмежень, що переросли у «торговельну війну». Разом із тим інституційні чинники, пов'язані з реалізацією потенціалу Угоди про асоціацію, дали змогу знизити вагомість фактору регіональної близькості, який традиційно визначав високу орієнтованість на торгівлю з ЄС західних областей. Зокрема, реалізовано низку інвестиційних проектів із залученням потужних іноземних інвесторів, кожен з яких зробив суттєвий внесок у розвиток регіональних економік. Розвитку набули науково-інформаційна співпраця, співпраця у туристично-рекреаційній та спортивно-розважальній сфері прикордонних регіонів. Потужний потенціал розвитку взаємної співпраці містять неформальні зв'язки у форматі малого прикордонного руху, зокрема, здійснення прикордонної торгівлі. Хоча через значно меншу розвиненість торговельної інфраструктури з українського боку навіть після девальваційного знецінення доходів українців зберігається значна асиметрія у витратах учасників цього руху не на користь української сторони. Між тим, застосування інструменту транскордонної співпраці не супроводжується відчутною активізацією після імплементації Угоди про асоціацію. Суттєвим обмежувачем є асиметричність повноважень місцевих влад українських та європейських партнерів, що послаблює зацікавленість останніх у співпраці та є потенційно корупціогенним чинником. Отже, інституціалізація Україною її європейського вибору та негативна реакція на це з боку її східного сусіда різко форсували процеси структурних зрушень у регіонах України, мотивовані, перш за все, змінами в сукупному зовнішньому попиті на українську експортну продукцію. Продовження реадaptaції національної еко-

номіки до зміни геополітичних чинників вимагає удосконалення відповідного економіко-правового та інституційного середовища. Правовим підґрунтям для поглиблення співпраці України та ЄС щодо зазначених питань мають стати положення Угоди про асоціацію. Зокрема, ст. 446 Угоди передбачає спільні дії щодо розвитку транскордонного співробітництва, підтримки проведення в Україні регіональної політики з особливим наголосом на розвитку відсталих територій. Сприяння широкому залученню місцевих та регіональних органів влади до транскордонного та регіонального співробітництва, зміцнення транскордонних та регіональних економічних зв'язків та ділового партнерства передбачено ст. 447 Угоди. Ст. 448 серед пріоритетів такого співробітництва визначено транспорт, енергетику, комунікаційні мережі, культуру, освіту, туризм, охорону здоров'я. Реалізації зазначеного потенціалу сприятимуть розширення повноважень регіональної влади та місцевого самоврядування у здійсненні транскордонних зв'язків, розвиток співпраці в межах євро регіонів, активне освоєння досвіду

Як показав світовий досвід, значний ефект для розвитку економіки регіону та країни загалом має успішна реалізація проектів розвитку, які здійснюються та втілюються територіальними громадами. Як було констатовано при визначенні Глобальних цілей сталого розвитку, посилення спроможності громади дієвим чином впливати на суттєві характеристики якості свого життя – основа сталого розвитку громади на засадах інклюзивності. Водночас зміщення видатків та інвестицій на сталий розвиток на субнаціональний рівень формує потребу у зміцненні дієздатності місцевих громад. Провідним процесом досягнення спроможності громад в Україні є децентралізація влади, яка відбувається через утворення об'єднаних територіальних громад і наділення громад додатковими повноваженнями в регулюванні питань місцевого розвитку. Головний ухил у реформі децентралізації зроблено на децентралізації повноважень та ресурсів як між органами місцевого самоврядування, так і між різними

рівнями територіальної організації влади. Між тим, низька кваліфікація управлінського апарату органів місцевого самоврядування, домінування особистих інтересів над суспільними, невідповідність формування місцевих бюджетів завданням соціально-економічного розвитку територій ще тривалий час будуть основними характеристиками місцевого самоврядування в Україні, що не може не позначитись на загальній ефективності бюджетної децентралізації. Значний вплив міркувань поточної політичної доцільності призводить до несистемності та неповноти кроків щодо забезпечення дієздатності територіальних громад. Процес передачі повноважень на рівень громад обмежено здебільшого управлінням медициною, освітою і наданням адміністративних послуг – коли громадам в особі органів місцевого самоврядування делегуються функції держави, хоча і з фінансовим забезпеченням. Натомість повноважень у сферах, які б дали змогу сформуванню підґрунтя для територіального розвитку на основі створення нової вартості, громади не отримують. З іншого боку, передання влади і ресурсів на рівень громад призводить до «вимивання» ресурсів із рівня регіонів, і тим самим зменшується важливість регіонального рівня управління, що порушує схеми цілісного господарського простору в межах регіону. З 2015 р., коли була розпочата фінансова децентралізація, місцеві бюджети зросли на 52%. Фіскальна децентралізація надала нові можливості для наповнення бюджету громад. Проте попри помітні зрушення у сфері бюджетної децентралізації, сутнісних змін щодо підвищення рівня фінансової самостійності місцевих громад не відбувається. Фактично у рамках змін, що відбуваються, держава передає на місцевий рівень частку доходів, які раніше надходили у центр, при цьому умови формування бази та ставок оподаткування залишаються прерогативою Центру. Отже, розвиток територій суттєво залежить від процесів, що відбуваються в адміністративних одиницях вищого рівня. В українських реаліях необхідно відмовитись від механічного копіювання досвіду (навіть успішного) однієї країни в частині децентралізації та реформування адміністра-

тивно-територіального устрою. Натомість доцільно розглянути можливість впровадження в Україні окремих практик територіальної організації влади, апробованих у різних країнах, об'єднавши їх єдиною логікою реформування. Наприклад, досвід Німеччини і Швеції може бути корисним у частині запровадження керівними органами громад місцевих податків і зборів. Із практики Австралії доцільно вивчити організацію функціональної взаємодії «регіон-громада» (щодо розподілу повноважень з розвитку інфраструктури, освіти, медицини, залучення інвестицій тощо). Проблема недостатньої забезпеченості адекватними фінансовими ресурсами функцій місцевих громад, що розширюються внаслідок децентралізації, є спільною для багатьох країн, що розвиваються. Тому загальний тренд полягає в поліпшенні умов для мобілізації місцевих ендогенних ресурсів, у т.ч. на засадах муніципально-приватного партнерства, сприятливості місцевого оподаткування, інфраструктурній інвестиції громади, інформаційній та правовій підтримці тощо. Цілісність реформи децентралізації забезпечуватиметься через впровадження ринкових принципів управління власністю громад та через розширення повноважень органів місцевого самоврядування щодо отримання доходу від користування надрами, земельними ресурсами, оподаткування нерухомого майна тощо. Очевидним є двосторонній взаємозв'язок між посиленням дієвості територіальних громад та ефективністю регіональної політики. Перше без другого може стати відверто деструктивним, а отже, розбудова сучасної регіональної політики – «ключ» до успішної децентралізації та адміністративно-територіального оновлення країни [6].

Досягнення фінансової спроможності громад стало основним мотивом активного просування ідей добровільного об'єднання територіальних громад. Як показало дослідження, нині основний фінансовий стимул для об'єднання – це змога отримувати прямі субвенції від держави протягом перших п'яти років після об'єднання. Субвенція надається для створення, модернізації інфраструктури об'єднаних громад та може спрямовуватись на

нове будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів інфраструктури, що належать до комунальної форми власності. У реальності у секторальному вимірі половину виділених коштів було спрямовано на об'єкти і заходи у сфері освіти та об'єкти дорожньо-транспортної інфраструктури. Процес реалізації політики у сфері децентралізації перетворюється на змагання щодо того, який регіон матиме змогу отримати більше коштів. Ключовий виклик цієї ситуації полягає в тому, що без проектів розвитку об'єднані громади не зможуть генерувати нові надходження до своїх бюджетів у подальшому, що має стати основою інтегрованості після завершення п'ятирічного «бонусу». Загалом у процесі реалізації реформи виявилась низка проблем, які потребують додаткового врегулювання:

- політизація реформи через намагання скористатися нею, аби зберегти політичний вплив на локальному рівні, здобути політичні дивіденди іншого характеру, або можливість отримання фінансування з Державного фонду регіонального розвитку;

- відхід від ухваленної Кабміном Методики формування спроможних територіальних громад через її надмірну складність та можливість використання для маніпулювання рішеннями та діями населення;

- недосконалий алгоритм процесу об'єднання, який допускає неоптимальність його критеріїв.

Протягом 2015-2017 рр. в законодавство було внесено необхідні уточнення. Водночас не повністю вирішеним залишається питання місцевого управління розвитком сіл та селищ, які входять до об'єднаної територіальної громади. У процесі децентралізації виникає питання про перспективи фінансування громад, які ще не об'єднались. Прямі міжбюджетні відносини об'єднаної громади з державним бюджетом означають для обласних та районних рад актуальність пошуку нових форм існування – зокрема, зосередження на питаннях саме економічного розвитку, що стало б їх новим призначенням за реформи системи управління та зміни ролі регіонів у системі адміністративно-територіального устрою.

Висновки і пропозиції. У процесі проведеного дослідження можемо зробити висновок, що перед регіональною політикою України нині постала низка викликів, належна відповідь на які принципово важлива для досягнення її дієвості та підвищення ролі регіональної політики в державній політиці загалом. По-перше, регіональна політика як система заходів впливу на розвиток регіонів отримала інституційного супротивника в «особі» децентралізації влади. Децентралізація вимиває ресурсну та інституційну спроможність регіонів, зміщуючи акцент на рівень місцевих громад, які інституційно орієнтовані, насамперед, на просторовий розвиток. По-друге, регіоналістика досі не сформувала в Україні чіткого поняття регіону як предмета дослідження, об'єкта управління для регіональної політики та суб'єкта розвитку. По-третє, проблемою є надмірна кількість суб'єктів, які здійснюють управління регіонами. По-четверте, регіональна політика залишається переважно імпліцитною – вбудованою в систему усіх галузевих політик, тому є залежною від цих політик. Тривалий період «вторинності» регіональної політики та її підпорядкованості політичній доцільності інституціалізувався у вигляді укоріненого регіонального патерналізму, природний наслідок якого – орієнтація на централізоване державне фінансування, аргументована унікальністю властивостей регіону чи його проблем, проте не потенціалу розвитку. По-п'яте, інформаційний супровід регіональної політики сконцентровано на питаннях децентралізації влади, що, зокрема, пояснюється пріоритетною увагою саме до цього процесу з боку інституцій ЄС. Натомість реформа регіональної політики майже не береться до уваги. По-шосте, «гібридна» війна, що відбувається в Україні, вимагає застосування «гібридних» інструментів впливу на непідконтрольні та анексовані території й постконфліктні регіони. Зокрема, найбільшої актуальності набувають питання окреслення соціально-економічних взаємовідносин з окремими районами Донецької та Луганської областей та формування схем реінтеграції господарства цих територій до національної економіки.

Одним із шляхів вирішення ситуації є реалізація євроінтеграційних орієнтирів України та імплементації Угоди про асоціацію України та ЄС спонукає також до повнішого врахування складників європейської Політики зближення (Cohesion Policy), для чого необхідно:

– визначити пріоритетні напрями, на яких буде зосереджено пряме фінансування регіональних проектів розвитку, причому йдеться про функціональний вимір пріоритетів;

– встановити чіткі вимірювані цілі регіональної політики та інструменти моніторингу їх досягнення;

– визначити супутні реформи, які необхідно здійснити для досягнення максимальної ефективності фінансування регіональних проектів розвитку;

– скоординувати в рамках єдиних регіональних стратегій розвитку виділення фінансових ресурсів кількома розпорядниками;

– спростити процедури надання заявок, отримання та звітності за коштами, що спрямовуються на регіональні проекти розвитку, без зниження ефективності контролю завдяки впровадженню складників електронного врядування;

– сприяти залученню місцевими громадами коштів європейських та інших міжнародних фондів;

– виділити в окремі пріоритетні напрями розвиток транскордонної співпраці та розширення участі України в макрорегіональних стратегіях, що здійснюються Євросоюзом. Забезпечення практичного включення вищевказаних пріоритетів до управлінських документів на урядовому та відомчих рівнях потребуватиме внесення відповідних змін до Закону України «Про засади державної регіональної політики» та Державної стратегії регіонального розвитку.

Список використаної літератури:

1. Голікова Т.В. Державне управління територіальним економічним розвитком: теорія і практика : монографія. Київ : Вид-во НАДУ. 2007. 296 с.
2. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети : монографія / за заг. ред. З.С. Варналія, В.Є. Воротін, В.С. Куйбіда та ін. Київ : НІСД, 2007. 768 с.
3. Керецман В.Ю. Державне регулювання регіонального розвитку: теоретичні аспекти : монографія. Київ : Вид-во УАДУ, 2002. 188 с.
4. Політика регіонального розвитку в Україні: особливості та пріоритети : аналіт. доп. / З.С. Варналій, В.І. Жук, І.М. Іванова та ін. Київ : Нац. ін-т стратег. дослідж., 2005. 60 с.
5. Регіональна політика та управління у країнах Європи : матеріали до навчального курсу / упоряд. М.О. Лендъєл, В.Ю. Керецман. Ужгород : [б. в.], 2001. 248 с.
6. Регіональна політика в країнах Європи: Уроки для України / Центр Ін-ту Схід-Захід; за ред. С. Максименка ; [С. Максименко, Є. Кіш, М. Лендъєл, І. Студенніков]. Київ : Логос, 2000. 171 с.
7. Стеченко М.Д. Інноваційні форми регіонального розвитку. Київ : Вища шк., 2002. 254 с.
8. Україна у 2007 році: внутрішнє і зовнішнє становище та перспективи розвитку : експертна доповідь / за заг. ред. Ю.Г. Рубана. Київ : НІСД, 2007. 256 с.
9. Україна у 2006 році: внутрішнє і зовнішнє становище та перспективи розвитку : експертна доповідь / за заг. ред. Ю.Г. Рубана. – К. : НІСД, 2006. – 255 с.
10. Україна: стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки – 2006 : монографія / за ред. О.С. Власика. Київ : НІСД, 2006. 576 с.
11. Україна в 2007 році: щорічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку : монографія / за заг. ред. Ю.Г. Рубана. Київ : НІСД, 2007. 538 с.
12. Хомич Л.В. Стратегія регіонального розвитку і планування території. *Стратег. пріоритети*. 2007. № 4(5). С. 142-150.

Kolodii O. Fundamental principles of State polices in response decentralisation

The current conditions of the global world environment in which Ukraine is facing presents a number of problems and challenges that need to be solved in the near future. One of the directions of state and regional government is the decentralization of power and the formation of a new format of balance between central government and newly formed territorial government. Given the positive global experience of decentralized government at the national and regional levels, it is necessary to note a number of objective and subjective problems that arise during the transition period. A study of the state of decentralization in Ukraine shows that some of these problems have come to the attention of modern politicians and public

authorities. Among the priorities of national regional policy are the promotion and support of local initiatives for the effective utilization of the regions' internal potential; reduction of territorial differentiation by the index of regional human development; formation of competitiveness of regions; promoting interregional integration and introducing effective instruments for its state support; identification of problem areas in the regions and implementation of state measures to solve problems; creation of an effective system of environmental protection by taking into account the environmental component in regional development strategies; creation of effective mechanisms of representation of interests of regions at the national level and territorial communities – at the regional level; formation, taking into account the documents of the Council of Europe and the European Union, of the legal framework necessary for the implementation of the state regional policy, improvement of material, financial, informational, personnel and other resources for the development of the regions, promotion of the exercise of powers by local self-government bodies.

This article identifies new approaches to the formation of goals, priorities and mechanisms for the implementation of national regional policy and regional governance that would meet Ukraine's stated desire to integrate with the European Union. The modern problems of interaction of central bodies of state executive power, local (at the level of regions) state executive bodies and bodies of regional self-government in the context of implementation of regional policy in Ukraine are outlined.

Key words: reform, local self-government, public authorities, administrative reform, distribution of powers, deconcentration of powers.